

tudi veliko troškov. Pomislite le na razna potovanja v Beograd! Zato Vam kliče mo:

Spominate se rezervnega sklada!

Vodstvo Zaveze:

L. Jelenc, predsednik; V. Rus, tajnik;
Fr. Luznar, blagajnik.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj ima svoj občni zbor v četrtek, dne 15. januarja 1920 ob 9. uri dopoldne v celjski mestni deški šoli s sledečim sporedom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega zborovanja.
2. Stanovske zadeve in dopisi.
3. Eventualno predavanje tov. Roša.
4. Predlogi.
5. Poročilo tajnika in blagajnika.
6. Volitve novega odbora.

+ Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja je zborovalo tretjič v tem letu dne 9. oktobra v Ribnici. Udeležba — kot še nikdar! — manjkali so le 3 člani, ki pa zaradi prevelike oddaljenosti sploh ne morejo prihajati k zborovanjem. Predsednik Stefančič se v svojem nagovoru v prvi vrsti spominja zaradi upokojenja ali zaradi prenehanja v naš okraj in torej tudi naše društvo zapustivših članov: nadučiteljice M. Blahne, dolgoletne društvene podpredsednice, ki je po 38 letnem vzglednem delovanju letos stopila v zaslužni pokoj; gospe L. Tomšič-Vertelove, znane najboljše ribniške in našega društva pevke; gđe. Vide Vreževe, ki si je pri obmelnih rojakih poiskala novega delokroga; tov. K. Puharja, spretnega pevovodje in izvrstnega tenorista; zvestega, pri nobenem zborovanju manjkajočega tovariša Braganta ter Bož. Bétrianija, svoječasno zelo marljivega našega člana.

Kakor pa naš navdaja žalost nad izgubo teh vrlih tovarišev (ic), tako nas prejšnja zvesta, da smo v nadomestilo dobili 6 novih moči, ki jih predsednik imenoma vse pozdravi (gospo Jos. Mervičevo, gđe. B. Lapajnetovo, Gab. Hočevarjevo ter tovariše Ant. Merviča, Fr. Samca, Ferd. Wigeleto ml. in L. Črneto). Ker živimo v mladi državi, kjer še nedostaja raznih življenjskih potrebščin — nadaljuje predsednik — se vseprijet zaletuje s kritikovanjem, zabavljanjem, psovanjem itd. v veliko grešnico Jugoslavijo! Ali bomo tudi mi sledili tem in enakim kričanjem ter ljubljani novi domovini slabili moč in jemali udeležbo pri tujih državah?

Posnemajmo rajši nekdanjega političnega leva slovenskega, ki v lastnem glasilu celo svoje somišljenike opozarja, da sedaj ni umestna surovost in zabavljanje; nego vsak naj prihaja na dan z bolj širimi nasveti, kot so oni, katere kritikuje, da bo tako vsak le gradil, ne pa podiral še tako rahle temelje komaj ustanovljenega državnega ustroja.

Mi kot dostojni člani človeške družbe hočemo le stvarno kritiko izreči o tem, kar se nam ponuja, a kar nam ne more biti povsem po godu.

Zakonski načrt o prenosni narodne šole, ki ga imamo sedaj obravnavati, ima mnogo klenega zrna, a tudi nekaj plevela vmes. Ta plevel hočemo sedaj po naših načelih poiskati in ga s primernimi predlogi iztrebiti iz načrta.

Nato so se pretresavali zaporedoma vsi člani in vse točke načrta. Po dveh dni debati je bilo podanih precejšnje število spreminjalnih predlogov, zlasti pa od predsedstva in tovariša ravnatelja A. Merviča.

Sprejeti nasveti in predlogi so se predložili tozadevnemu odseku „Zaveze“.

Ko je še za društveni blagor vneta blagajničarica nekaterim zamudnikom nekoliko olajšala žep in je bil z navdušenjem sprejet predlog, da se našemu višjemu šolskemu nadzorniku povodom ravnokar razglašene imenovanja v imenu vseh društvenikov čestita, je bilo zanimivo in živahno zborovanje zaključeno.

+ Kamniško učiteljsko društvo je zborovalo dne 9. oktobra 1919 v šolskem poslopiju v Radomljah. Ob skrajno slabem vremenu se je zbralo 17 tovarišev in tovarišev. Predsednik tovariš Tom. Petrovec otvoril zborovanje s prisrčnim pozdravom vseh navzočih. V svojem nagovoru omenja, da je po dolgem čakaniu sestavljen „Prosvetni odbor“ načrt zakona o narodnih šolah za kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev, s katerim pa učiteljstvo ni povsem zadovoljno. Nato se preide k glavni točki dnevnega reda. Tovariš Ivan Smaldek poroča o načrtu zakona o narodnih šolah za kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev in nasvetuje k posameznim članom primerne izpizembe.

Pri slučajnostih predlaga tovariš Anton Germek, da naj se prosil „Zavezo“, naj ista izposluje pri višjem šolskem svetu opustitev tehnika. Tovariš Ivan Smaldek predlaga, da se prosil „Zavezo“ naj vpliva ista na višji šolski svet, da preskrbi isti revidni šolskim otrokom obutev za zimo, sicer bo obisk pozimi slab.

Nazadnje se predsednik tov. Tomo Petrovec poslovi od blagajnika tovariša Eduarda Bohinca, ki odhaja na novo službeno mesto v Šiško. Zahvali se mu za ves njegov trud in mu želi na novem mestu obilo uspeha. Slednji se tovariš predsednik zahvali zborovalcem in zaključil zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je na svojem zborovanju dne 9. novembra t. l. temeljito razpravljalo o novem šolskem zakonu ter so bili dotični izpreminjalni predlogi po referatu tovariša ravnatelja Brnarja poslani „Zavezi“ v nadaljnjo uporabo.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 8. XII. 19, ob slabih udeležbi, kljub temu da je bil spored zborovanja zelo poučen in zanimiv. Navzoči člani so bili zaradi nepovoljnega obilja zelo ogorčeni in padlo je zaradi tega več ostrih besed. Torej drugič malo več zanimanja za zborovanja, ki niso tako številna, da bi se jih ne bilo mogoče udeleževati. Z običajnim pozdravom predsednika tov. Sivka je bilo otvorjeno zborovanje. Predsednik čestita tov. Gosaku in Wudlerju na imenovanju za nadučitelja. Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imenovalo svojega dolgoletnega predsednika Blizjaka za častnega člana. K temu rednemu odlikovanju mu zborovalci prisrčno čestitajo. Razpravljalo se je potem o gnotnem položaju učiteljstva. Čita se in sliši, da so se uradnikom zvišali prejemki, nas pa uvrstili v drug status, ki ne odgovarja činovnim razredom. Tako bi bili zonet opeharjeni in proti takemu postopanju se odločno protestirajo. Tov. Gobec zahteva v imenu časno nastavljenih učiteljev, ki niso uvrščeni v razred in stopnjo, ki odgovarja njihovi službeni dobi, da se jih uvrsti v stopnjo in razred, ki odgovarja službeni dobi. Nato je sledilo zanimivo predavanje sad. nadzornika tov. g. Goričana. Poročilo je bilo jedrnatno in oživljeno s praktičnimi podatki in lastnimi skušnjami. Podal nam je direktivo, po

kateri se bo v bodoče gojilo poučevanje kmetijskega pouka v osnovni šoli. Za zanimivo predavanje se mu predsednik kakor tudi navzoči prisrčno zahvalijo in obenem prosijo, da bi še nas o priložnosti razveselil s svojimi praktičnimi nauki. Drug važni del zborovanja je bilo predavanje tovariša ravnatelja Bernota o temi: „Naš položaj“. Temeljito in znanstvenemu predavanju je sledila soglasna želja, da naj svoj referat objavi v našem stanovskem listu, kar je tudi obljubil. Resolucije, ki jih je društvo soglasno sprejelo, se objavijo obenem z referatom. Ostalim učiteljskim društvom v posnemanje!

+ „Učiteljsko društvo za Maribor in okolico“ je imelo svoj ustanovni občni zbor v nedeljo dne 14. decembra ob 9. uri v risalni dvorani deške meščanske šole. Za prihodnjo poslovno dobo je bil izvoljen sledeči odbor: Dragotin Humek, predsednik, Ivan Tomažič, podpredsednik, Anton Hren, tajnik, Dragotin Cibic, tajnika namestnik, Aleksander Alt, blagajnik, Angela Milčinski, namestnica, Franc Tušak, Antonija Stupca in Marija Velnar, odborniki, Davorin Vodenik, Joško Klemenčič, pregledovalca računov. Na občenem zboru so bile sprejete nastopne resolucije: 1. Deželni vladi v Ljubljani: „Ker je učiteljstvo popolnoma na nejasnem glede draginskih doklad, ki jih bo prejemalo k regulirani plači po novi postavi z dne 23. julija 1919. leta, o kateri je sklenjeno, da stopi v veljavo z dnem 1. decembra t. l., zahteva, da dobi k tej plači toliko doklad, da bodo celotni prejemki enaki onim ostalim državnim uradnikom, kakor jih ti zahtevajo. Učiteljstvo smatra za samo ob sebi umljivo, da bo veljala pragmatika, ki jo nameravajo izvesti meseca marca 1920. leta za vse državne uslužbence, tudi za učiteljstvo. Ker pripada učiteljsko glasom člena 33. gori citiranega zakona državnim uradnikom, odločno odklanja posebno pragmatiko za svoj stan!“ 2. Deželni vladi v Ljubljani: „Gnotni položaj učiteljstva je vsled neznosne draginje tako obupen, da ga ni mogoče več vzdržati in bo prisilil učiteljstvo, da poseže po skrajnih sredstvih v obrambo svoje eksistence. Zato zahtevamo, da se nam v 1. resoluciji navedeni prejemki izplačajo brez odlašanja takoj in prav tako tudi prepotrebni, že dve leti obljubljeni nabavni prispevek. Raztrgani in bosi ne moremo pred otroke, sestradani pa ne poučevati.“ Prvi dve resoluciji sta bili poslani tudi ministru Kramarju v Beograd. 3. Višjemu šolskemu svetu v Ljubljani: „Ob času presnove ljudskega šolstva v Mariboru je bilo službenim potom premeščenih v Maribor in bližnjo okolico mnogo učiteljev, ki so morali radi tega imeti dvojno gospodinjstvo. Za te izredne izdatke ni dobila večina dotičnikov nikake odškodnine, dasi je ta izrecno določena naredbenim potom za državno uradništvo do konca avgusta t. l. Zato zahtevamo, da višji šolski svet takoj ugotovi dotičnike in jim nakaže zapadlo odškodnino.“ 4. Mestnemu magistratu v Mariboru: „Mariborsko učiteljstvo je že ponovno prošlo, naj mu mestni magistrat nakaže stanarino, ki so jo dobivali tudi prejšnji nemški tovariši. Navzlic vsem prošnjam pa mestni magistrat ni niti odgovoril. Zahtevamo, da se ta zadeva takoj in povoljno reši.“ 5. „Zaveza“ v Ljubljani: „Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico pozivlja merodajne činitele naj povzročijo takojšnje poslovanje. Unije jugoslovanskega učiteljstva, ker brez take osrednje organizacije v teh najtežjih in za bodočnost učiteljstva odločujočih časih ne moremo biti.“ Zborovanja se je udeležilo skoro brez izjeme vse učiteljstvo mestnih ljudskih in meščanskih šol, ki se mu je pridruživši tudi učiteljstvo iz Krčevine, Studencev, Pobrežja in Tezna. Ustanovnemu občenemu zboru je prisostvoval tudi ravnatelj Schreiner, profesor Družović in mestni šol. nadzornik Šijanec.

+ Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 30. t. m. v Velenju. Društveni načelnik tovariš Vinko Stopar otvoril zborovanje, pozdravi prav prisrčno vse društvenike, posebno pa novodošla tovar. Skala in tov. Laznikovo ter izraža veselje nad današnjo obilno udeležbo. Svojo odsotnost sta opravičila tov. Vihar (bolan) in tov. Tahnik (uradno zadržan). Zadnji zapisnik se prečita in odobri. — Referat o načrtu zakona o narodnih šolah za kraljestvo SHS, izdelan od „Prosvetnega odbora“ v Beogradu, prevzame tov. Sumljak. Po živahni debati predlaga tov. Skala sledeče: 1. Načrt zakona o narodnih šolah za kraljestvo SHS, izdelan od „Prosvetnega odbora“ v Beogradu, je za Slovenijo nesprejemljiv. 2. „Savez jugoslovanskih učitelja“ naj skliče anketo najboljših šolnikov, ki naj šolsko vprašanje temeljito prouči, sestavi nov načrt, ga predloži poverljivostvom za uk. pokrajinskih vlad v odobrenje in končno ministrstvu prosvete v Beogradu v potrdjenje. Slednja resolucija je bila sprejeta. 3. Predlog tov. Sumljaka. Šaleško učiteljsko društvo odločno zahteva, da se razveljavi naredba osrednje vlade št. 656. zaradi skrajšanja učiteljske na tri letnike in da se vneje člen načrta preustrojitve šolstva in narodne vzgoje, sestavljen od odseka „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“ za preustrojitve šolstva. 4. Predlog tov. Pokožnika. Šaleško učiteljsko društvo odločno protestira, da bi se nastavljalo ne-kvalificirano pomožno učiteljstvo. Za prehodno dobo se naj vveljelo pedagoški tečaj za tretjeletnike in absolvente srednjih šol. Oba predloga se sprejmeta. — Ker je bil tov. Lukman zadržan, je zastopal društvo na delegacijskem zborovanju v Ljubljani tov. Stopar kot delegat. Poročilo se opusti, ker o tem natančno poroča „Učiteljski tovariš“. — Tovariš Rozman izrazi željo, da naj pri prihodnjem zborovanju vsak od plača članarino. — O gospodarski zadruzi za javne uslužbence poroča tanko tov. Lukman in poudarja, da bi bilo neobhodno potrebno poslati na prihodnji občni zbor „Gospodarske zadruge“ zastopnika našega društva. Kot zastopnik je bil izvoljen tov. Lukman. Obenem izrazi predsednik željo, da pristopijo vsi društveniki kot člani k temu društvu. — Ker se nihče več ne oglasil k besedi, se predsednik zahvali za množestveno udeležbo ter izrazi željo, da se naj kateri izmed tovarišev oglasi za prihodnje zborovanje na kako predavanje in zaključil zborovanje. Tajnica.

+ Učiteljsko društvo za konjski okraj je zborovalo dne 27. listopada 1919 ob prav obilni udeležbi v Konjicah. V svojem nagovoru se je predsednik tov. Bobič spomnil pred kratkim umrle tovarišice gospe Pavle Kržičeve. Navzoči so zaklicali: „Slava njenemu spominu!“ Ko so se došli dopisi na znanje vzeli, je poročal tov. Golež o stališču, katero zavzema naše društvo napram zakonskemu načrtu o narodnih šolah, katerega je izdelal „Prosvetni odbor“ v Beogradu. Predlogi, ki so bili brez debate sprejeti, so se odstopili Zavezi v uvaževanje. Potem je poročal tovariš Mravljak o delegacijskem zborovanju Zaveze. Poročilo je bilo obširno in zanimivo. Društvo je v principu proti temu, da bi tudi z učitelji poročene učiteljice plačevale polno članarino, a se zaradi discipline ukloni sklepu delegacije. Pri tem

* Op. uredn.: Je že razveljavljena, kakor smo poročali zadnjič.

se je tudi določila članarina za naše društvo na 50 K, da tudi v naši društveni blagajni nekaj denarja ostane. — Ko sta se podala tajnik in blagajničarka letno poročilo, se je vršila odborova volitev. Izvoljen je bil sledeči odbor: Predsednik: Ferdo Bobič, podpredsednik: Karel Mravljak, tajnik: Fran Golež, blagajničarka: Marija Pleškova, knjižničar: Ljud. Petrič, odborniki: ga. Mravljakova, Casl in Malenšek, pregledovalci računov: Kržič in Vižin. Sklenilo se je, da pristopi naše društvo k „Zvezi narodnih društev“, ako članarina ne presega 20 K. Nato se je zborovanje zaključilo. F. G.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo bo imelo svoje glavno zborovanje dne 15. jan. 1920 — v četrtek — ob 10. uri predpoldne v dekliški narodni šoli v Slovenjbi Bistrici. Ker so važne točke na dnevnem redu, se pričakuje polnoštevilna udeležba. Odbor.

Kronika.

= Amerika za kmetijske šole v Jugoslaviji. Neka angleška družba iz Kanade s kapitalom 15 mil. dolarjev se je ponudila našemu ministrstvu za kmetijstvo, da je pripravljena obnoviti vse prejšnje kmetijske šole po vseh krajih naše države. Poleg teoretičnega pouka, ki bi ga opravljali angleški in naši strokovnjaki, bi se otvorili tudi praktični tečaji, na katerih bi se poučevali tudi predmeti vseh vrst. Ker je cilj družbe humanitarne, ne zahteva nobenih koncesij in hoče nositi vse stroške sama. Pogajanja še niso definitivno dovršena.

= 8 milijonov analfabetov v Jugoslaviji. „Beograjski Dnevnik“ poroča: Na Hrvatskem in v Slavoniji je približno en milijon, v vsem našem kraljestvu pa okoli osem milijonov analfabetov.

= Ban dr. Tomljenović je iz lastnega nagiba odredil, da se učiteljstvo v Hrvatski in Slavoniji plača mesto zvišanih doklad 50% predujem na one dohodke, ki so jim bile odrejane kot državnim uradnikom po zakonu z dne 23. julija 1909.

= Alkohol. Dne 22. decembra p. l. je predaval šolski zdravnik dr. M. Rus učencem in učenkam šišenske meščanske šole v Ljubljani ter staršem o škodljivosti uživanja alkohola. Na podlagi izbornih slik, statističnih podatkov in bogatih lastnih izkušenj je razložil predavatelj navzočim uničujoče delovanje alkohola na človeško telo v splošnem, posebej pa še mladino, kateri naj starši popolnoma zabranijo uživanje tega strupa. Zdravnik je kruto bičal tudi grdo razvado, da nevedni starši celo dojenče omamljajo z alkoholom, katerega dejanja posledice so usodepolne za ves nadaljni razvoj človeka.

Poslovanskem svetu.

A. L.:

Odgovor predsednika Masaryka kardinalu Skrbenskemu.

Olomuški kardinal Skrbenski je priobčil v svojem 10. pastirskem listu odprto pismo na predsednika Masaryka, ki mu odgovarja takole:

Gospod kardinal!

Dobil sem Vaš memorandum, ki ste ga pisali v imenu češkomoravskih škofov; pisan je — to priznam — prav mirno, toda vendar je ničman javen protest proti nekaterim naredbam in odlokom vlade, kakor tudi proti stališču, ki ga zavzema vlada v vprašanju razmerja med državo in cerkvijo.

Memorandum povdarja potrebo složne skupnosti države in cerkve. S tem nazorom popolnoma soglašam, samo da složne skupnosti po mojem skromnem mnenju ne moremo doseči drugače kakor s popolno ločitvijo cerkve od države, medtem ko Vaša eminenca ni pripravljena porušiti vezi, ki vežejo cerkev z državo. In če dalje povdarjate, da zavisí blagostanje države od najožje zveze s cerkvijo, potem morem jaz za svojo osebo pokazati na bivše centralne države, posebno na Avstro-Ogrsko: Baš Avstro-Ogrska nam je jasna priča o blagostanju države, ki je spojena s cerkvijo! Avstro-Ogrska in njena dinastija sta zlorabljali cerkev za svoje polit. namene in od tedaj zaznamujemo vsako ne samo politično, temveč tudi moralno. Ravno izkušnja Avstrije in razgled po novodobnih demokratičnih državah, ki so se vse ločile od cerkve, me vspodbuja, da moram smatrati zadevo o ločitvi naše države od cerkve kot silno perečo, a to ne samo v interesu države same, kot še bolj v interesu naboženstva in pravosti.

V kolikor se tiče načina, kako ločitev izvesti, moram povedati in odločno povdariti, da izvedemo ločitev popolnoma brez takozvanega kulturnega boja. Informirali so me, da namerava vatican uravnati v bodoče svojo politiko napram državam po taktiki. ki so jo izdelali ameriškanski katoliki. Tembolj upam — da pri-trdite, gospod kardinal, tudi Vi ameriškemu načinu ločitve cerkve od države.

Končno je celo moja želja, da bi izvedli ločitev cerkve od države baš s pomočjo cerkve in njene hierarhije.

V pismu se dotaknete tudi verouka in verskih vaj v šolah. To je problem popolnoma zase, ki ni z ločitvijo cerkve od države v posredni zvezi. Ta problem je posebno važen. Tu ne gre samo za didaktična vprašanja, kako bi se namreč verouk postavilo na višjo stopnjo (strokovnjaki, tudi duhovniki, so z današnjimi uspehi pri verouku popolnoma nezadovoljni) temveč je tu dotaknjeno vprašanje vzgoje. V tej smeri pa seveda vladne naredbe še niso končane.

Če že Vaša eminenca in gospodje škofje opozarjate na nedostatke, ki so se objavili na šolah pri izvrševanju novih naredb, tedaj se ne vstrašim izraziti svoje obžalovanje na tem, da so se žalili verski čuti precejšnjega dela šolske mladine in ostalega prebivalstva.

Da je vlada posegla po nekaterih samostanih, ki jih omenja tudi Vaša eminenca, se to opravičuje s tem, ker zahteva blaginja države podobnih žrtve tudi od drugih pravnih in zasebnih oseb.

Vaša eminenca omenja tudi nepravilnost zak. z dne 25. maja in potrebo izplačevanja vojnega posojila. Odkup cerkvenih posestev, kakor ga uravnava zakon, še ni konfiskacija; kar se pa tiče vojnih posojil se bo pa vlada pri končni odločitvi gotovo ozirala na potrebe naših občanov.

Nekaterih problemov se nisem dotaknil, ki pa se bodo morali rešiti pri ločitvi cerkve od države. Zagotavljam Vašo eminenco še enkrat, da hočem z ločitvijo cerkve od države, politiko od vere, doseči le v povzdigo pravosti.

T. G. Masaryk l. r.

= c Reforma srednjih šol na Češkem. Ministrstvo šolstva je razposlalo vsem ravnateljstvom srednjih šol in drugim znanstvenim korporacijam vprašanje o reorganizaciji šol. Da bi bili odgovori kolikor možno natančno preštudirani, je nastavljen rok odgovora koncem meseca prihodnjega leta.

= c Dopis. Ministrstvo šol in narodne prosvete v — Pragi! Češko učiteljstvo sledi z velikim navdušenjem razvoju šolstva od prevrata dalje in stremi, da doseže vse, kar je bila vsebinu hrepenenja za časa suženjstva. Šola in učiteljstvo sta dosegla politično popolno svobodo in ministrstvo samo hoče, da se tudi nadaljni razvoj giblje med mejniki svobode. Vzporodno s politično sužnostjo je stopal pritisk Rima, največji nasprotnik novodobne šole, svobode učiteljstva in ljudstva vobče. Ta zapreka še danes ni popolnoma odstranjena, še danes je namreč češka šola konfesionalna, to je, ona nosi znak onega naboženstva, kateremu pripada večina učencev. Učiteljstvo je burno pozdravilo naredbo, ki zagotavlja njega osebno in njegovega prepričanja svobodo. Pozdravilo je to naredbo kot prvi korak na potu do lajških šol, prepričano, da zamore samo nekonfesionalna šola vršiti naloge, ki ji pripadajo v samostojni državi. Nasprotno pa težko trpi pod tem, da še do danes ni odstranjeno ono, kar daje šoli konfesionalni žig. Zato zahteva Osrednji učiteljski svet, da se rešijo z začetkom šol. leta 1919/20. naslednje tri točke:

1. verouk se proglasi kot prosti predmet;

2. posvetni učitelji ne smejo učiti naboženstva;

3. učne knjige verouka naj se pregledajo in odstrani iz njih ono, kar nasprotuje resnici češke zgodovine. (Husova doba — reformacija.)

Češko učiteljstvo upa, da izda ministrstvo takoj tozadevne odloke, z ozirom na stavitvene predloge za katerimi stoje trdno in neomajno vse njegove organizacije.

= c Regulacija uradniških plač na Češkem. V češkoslovaški republikli so regulirali plače svojim uradnikom, torej tudi učiteljem, ki so z njimi popolnoma ravnopravni. Po skušnji dobi učitelj v

	1	2	3	4	5
XI. č. r.	2808	3108	3408	3708	
X. č. r.	3708	4008	4308	4608	
IX. č. r.	4608	4908	5208	5508	5808
VIII. č. r.	5808	6300	6804	7308	
VII. č. r.	7309	8004	8700	9408	
VI. č. r.	9408	10308	11208	12108	
V. č. r.	12108	14208	16308		
IV. č. r.	16308	18408			
III. č. r.	18408	20508			
II. č. r.	24000	28008			

V XI.—IX. čin. r. se napreduje višjo stopnjo po 2, v ostalih razredih po 3 letih. Funkcijska doklada se je vsem zvišala za 50%, največ pa sme znašati 4000 K letno.

= c Za učiteljevo svobodo. V Malenica na Češkem so klerikalni agitatorji pobirali podpise, da bi ostal še nadalje v ra-bi krščanski pozdrav in molitve pred in po pouku. Pri tem pa so grozili, da dose-

žejo to če ne z lepimi pa z grdimi sredstvi. Napredni občinarji pa so sestavili resolucijo: „Podpisani očetje in matere šolobveznih otrok zahtevamo cerkvenega vpliva prosto šolo. Verouk se uči samo v zato določenih urah. Učiteljstvo imej popolno svobodo prepričanja. Najodločneje protestiramo proti nabiranju podpisov v klerikalne namene, ki hočejo učiteljstvo zopet zaslužiti. Učiteljstvo uči samo znanstvene predmete, nikakor pa ne verouka. Našemu voditelju izrekamo popolno zaupanje.“

— **c Dvoletna strokovna šola za učitelje ženskih ročnih del** se je priključila učiteljski v Kromeriju. Absolventke se nastavijo na ljudskih in potem, ko so napravile po 2 letih prakse skušnjo za meščanske šole, tudi na letih. Tako bo tudi učiteljica ženskih ročnih del dobila višjo izobrazbo, kakor jo ustanavlja stari zakon iz leta 1869.

— **c V Brnu se je vpisalo** na češke šole 8800, na nemške pa — 6467 otrok. Brno — nemško mesto — Avstrija — vse troje je bilo.

— **c Izobraževalna društva se priključijo ljudskim šolam.** Nova naloga ljudskih šol. Ministrstvo šolstva in narodne prosvete v Pragi je odredilo, da se priključijo dosedanja izobraževalna društva ljudskim šolam. Poljudna predavanja se morajo vršiti najmanj dvakrat na teden, tečaj naj pa se organizira tako, da pripade vsaj 6—8 ur enemu predmetu. Državno podporo dbe vse ljudske šole, ki izkažejo vsaj 20 ur predavanja in ki se zavežejo, da bodo tudi v bodoče gojile ljudska predavanja.

— **c Srečna zemlja.** Do zadnje vasi porušena, toda pridna Belgija je tako srečna dežela, da so od sklepa miru do danes padle cene vsem predmetom za 50%, medtem ko so drugod narastle za 100%, pri nas celo 500%. Kako so Belgijci to dosegli? Ko je bil sklenjen mir, so se združile vse stranke brez ozira na svetovno prepričanje in si dale nalogo, s skupnimi močmi zgraditi boljšo domovino. Najmočnejša, t. j. katoliška stranka, je prostovoljno odstopila 12 mandatov dvema drugima strankama, s čimer je pridobila na spoštovanju mnogo. Minister železnice je n. pr. sklical vse strokovne referente in jim dejal, da nekaterih stvari sicer ne razume, toda on hoče iniciativno delo, kakor tudi hoče, da bi vozilo čim največ vlakov, 25% napak jim že naprej odpusča. In železnice so v najlepšem redu. Pravtako je s cestami in vodnimi kanali, ki so jih Nemci na begu popolnoma uničili. Danes so v popolnem redu in Belgija gradi nov kanal. Kljub temu pa se včasih zgodi, da ni točen promet, to pa radi tega, ker dela industrija večje korake, kakor pa se more promet razvijati. Sicer so znižali delaven čas od 60 na 50 tedenskih ur, toda produkcija ni padla, temveč stalno raste. Lenoba ni pri Belgijcih nalezljiva, temveč popolnoma neznana bolezen. In pri nas? Polna usta praznih besed, polna dežela praznih rok.

Iz Jugoslavije.

— **Deputacija „Zaveze“** se je oglasila pri g. dr. Savniku, delegatu finančne uprave, dne 3. t. m. v svrhu izplačila predplačila učiteljstvu. Gospod delegat je deputacijo prijazno sprejel in zagotovil, da bo v kratkem času nakazal potrebno vsoto.

— **Poziv vsemu učiteljstvu!** Z dežele prihajajo glasovi, da se v mnogih krajih na razne, nečuvne načine hujška napram šoli in učiteljstvu. Zato pozivljamo, da naj učiteljstvo tozadevni material hujškarij, ki se vrše od katerekoli strani in s katerekoli mesta, z dokazili in pričami (popolnoma verodostojnimi) opremljen, doloži na vodstvo Zaveze, ki hoče zbirati tozadevno snov.

— **„Malenkostni ljudje“.** „Slovenec“ z dne 6. t. m. piše „iz učiteljskih krogov“, da se je celo naš list pokojnega ravnatelja Viktorja Bežka „spomnil le s par vrsticami, dočim posveča malenkostnim ljudem črno obrobljene nekrologe in cele podlistke...“ Kako podlo! Da nismo nasproti Bežku zanemarili svoje dolžnosti, priča današnja številka našega lista. Nekrolog smo namenoma odložili na jubilejsko številko, da po svojih močeh čimbolj počastimo spomin tega zaslužnega moža. Črno obrobljene nekrologe in cele podlistke pa smo in bomo posvečali učiteljem in učiteljicam, ki so in bodo umirali v delu za narodovo kulturo. Te naše tovariše in tovarišice imenuje „Slovenec“ idijot — malenkostne ljudi! Sramota za pisarja in za list, ki mečeta pljupek na grobove naših mrtvecev! Vsako življenje vsakega učitelja in vsake učiteljice je za nas in za naš narod več vredno, nego je vreden ves „Slovenec“ od prve do zadnje črke, in vsak smrtni slučaj v naših vrstah pomeni izgubo v bilanci naše narodne kulture. To vedo

vsi razumni ljudje, ki jim že pieteta brani oskrnjati veličanstvo smrti. Kdor se je pa skotil v brlogu hijen, onečašča celotno tiste, ki se dostojno spominjajo grobov — slovenskega učitelja — trpina! Sram ga bodi!

— **† Dr. Janko Bratina**, bibliotekar na licealni knjižnici v Ljubljani, je umrl dne 4. t. m. v deželni bolnišnici. Pokojnik je bil rojen leta 1882 na Otlici pri Ajdovščini. Gimnazijo je študiral v Gorici, vseučilišče v Gradcu. Mnogo je deloval znanstveno in je bil tudi sotrudnik „Popotnikov“. Učiteljstvo, ki se je med njim gibal uprav tovariško in prijateljsko, mu bo ohranilo prijazen spomin. Naj v miru počiva!

— **Čudno zadoščenje.** Nameščenje nadučiteljskega mesta v Vojniku je rodilo pred 2. letoma veliko ogorčenje med učiteljstvom in med občinstvom. Vsi listi so pisali o tem. Zapoštljen je bil vester učitelj, ki je tam trpel mnogo šikan in krivic, na korist mlajšemu tovarišu, ker je bil slednji nemškega mišljenja. Novi višji šol. svet je razveljavil nameščenje, razpisal službo v novo in pravici je bilo zadoščenje. A, čujte, našlo se je lepo število kompetentov, če tudi so vedeli, kako je z zadevo. V tem slučaju je moral imeti vsak prosilec posebno srce in poseben značaj, da je to zmogel. Kdor pozna le sebe, sploh ne sodi na večrazrednico. Služba je oddana zopet mlajšemu in krivica zapečatena. Neievno in žalosten sem bil prvič, kakor vedno, kadar so v Gradcu delili krivico, a še bolj razočaran sem danes. Vsi obžalujemo, da je kaj takega mogoče. A največja krivica še pride, dotična poedina oseba, ki je to zakrivila, hoče sedaj sebe oprati s tem, da črni preganjanja. Višjeje šol. sveta ne zažene očitane, ker oni razmer ne poznajo. Tov. Exel je trpel mnogo gorja na vojniški šoli, preganjanje, zapostavljanje, ponižanje in sedaj mesto zadoščenja pa — uničenje.*

— **Križarji na Slovenskem.** Pravkar sem se v drugo vrnil na šolo, ko dobim od neke komande obvestilo in ukaz, da prideta dva častnika-učitelja nabirati mladostrelece za armado. Isti ferman je prejel tudi domači župnik. Obadva, on s prižnice, jaz raz kateder, omeniva ta velepomembni prihod. Veselil sem se že, da ne bo nikogar na zbirco, kajti moje besede niso bile nič kaj tople, ko so oznanjale na povelje prihod junakov. In prišla sta dva častnika in prišlo je dečkov in njih staršev za poln razred. S hreščecim glasom je pričel razlagati naš Peter Amijenski veliko nevarnost, ki preti Germanstvu. Govoril je o Križarjih, ki niso ničesar opravili proti Turčinu. Še le potem, ko so nastopili otroci — se odreže — zasijalo je solnce krščanstvu. Mene je bilo sram, da bi se najraje pogreznil. In glej! Razne obljube so storile svojo dolžnost in opiralo se je nad 1 ducat dečkov, od katerih je bilo 10 šolarjev. S starši močnejših fantov sem govoril prihodnji dan med širimi očmi. Prišlo so pozivnice. Močnejše fante so starši pridržavali, a slabši so se odpeljali s prvimi smodkami v mlečnih zobeh. Čez nekoliko dni so pa tudi avstrijski rabelji spoznali, da je to blago za nič in tako je dobil moj tovariš-humorist priliko do svojega najnovejšega dovtipa. Stopivši v razred jih pozdravi: »Dober jutro, gospodi seldati! Bilo je vse zaman! Z.«

— **Odkritosrčna beseda.** Neka učiteljica, ki se odlikuje z veliko nesebičnostjo, je izrekla tele odkritosrčne besede: Da hočejo sedaj izrinuti učiteljstvo iz vrst uradništva, smo menda v precejšnji meri vzrok me učiteljice. Plače dobivamo tiste kakor moški učitelji, ki imajo večini skrbeti za svoje rodbine ter komaj zmagujejo v svojem življenjskem boju. In me samice-učiteljice? Koginja X v sosednji vasi hodi v svili med raztrganimi kmeti, klobuk našušmarjen, pa se še hvali z visoko ceno! Druga tovarišica se ponaša v družbi: E kaj, meni ni treba zdaj po šoli nič delati, saj imam toliko denarja, da ne vem kam z njim. — Take stvari gredo potem od vasi do vasi ter nam neizmerno škodujejo. In priznajmo odkrito: Ali je res prav, ako dobiva učiteljica tolikšno plačo kot oženjen učitelj? Saj tistih par kronic, ki jih prejema rodbinski očetje več, skoro nič ne zaleže v današnji draginji. Pa se navadno izgovarjamo: Za enako delo — enako plačilo! Po tem merilu bi pa moral mlad delaven učitelj tudi dobivati toliko plačo kot star tovariš, ki že peša v svojem delu. Da temu ni tako, je pač utemeljeno v socialni pravičnosti, ki naj bi se tudi v bodoče bolj upoštevala.

Bridka Resnica.

— **Laška kultura in naši ptiči.** Ob prelazih, odpirajočih se na Laško, polovilo let Lah leto za letom ogromne množine ptič selilk, prihajajočih iz Nemčije in deloma Avstrije. Koliko se je svoje

dni nemška vlada trudila, da bi pripravila Italijo do sprejetja zakona o varstvu ptičev! Pa ni ji uspelo. Sedaj pa ima Italija tudi solnčno Goriško in Istro, kjer počivajo naše pevčice pred poletom preko morja. In tudi tem Lah ne prizanaša! V št. 246 „Slov. Naroda“ čitam: »Lov na ptiče je pri nas (Goriško) sedaj oblastveno dovoljen sport. Na tisoče so jih že polovili in v vseh restavracijah dobiš specialiteto: »polento s tičjo omako«. Ne-le, da izgine vsa poezija iz naših logov in livag, tudi poedine stroke našega kmetijstva (sadiarstvo, vrtnarstvo) bodo silno trpele. Dolžnost nas vseh in tudi vlade je, da poskrbimo za varno prezimovanje vseh ptič stalnic. Rešimo vsaj nekaj! Intenziven pouk o koristi ptičev, o ptičjem varstvu in stroge vladne odredbe so nujno potrebne! Z.«

— **„Šolski list“ — nadomestilo učnih knjig za ljudske šole.** Z odlokom višjeje šolskega sveta štev. 16.515 z dne 4. nov. 1919 odnosno 15.801 z dne 18. okt. 1919 je bil „Šolski list“ aprobiran kot pomožna knjiga dokler ni čitnik. Izšlo so dosedaj vse tri stopnje in se naročajo v „Učit. tiskarni“.

— **Solskim knjižničarjem v opozoritev.** Po balkanski vojni so pričele razne ljudske knjižnice naročevati Sušnik-Sarabonovo knjigo »Vojska na Balkanu«; po naši osvoboditvi jo pa tudi najdeš v marsikateri šolski knjižnici. Njena prikupljiva zunanost premoči marsikoga, da jo da naši mladini, našemu preprostu narodu v roke, da ta potem iz nje pije strup. Knjiga sama je veliko poveljevanje Bolgarov, a njen konec je pisan skrajno žaljivo in sovražno za brate Srbe. Ves konec tvori historično laž ter je sličen onim gnusnim pamfletom, ki so izhajali dan na dan od leta 1913 dalje. Ako se ti žali, odstraniti knjigo iz knjižnice, iztrgaj vsaj zadnja dva lista! Z.

— **Nemška kultura.** Za mojega bivanja na letovišču v L. zahajal sem rad v bližino tamkajšnje šole, da sem vzbujal spomine na svojo, od katere so me ločili kot skrajno nevarnega človeka. Večkrat sem se pogovarjal s šolarji, s katerimi sem postal več ali manj znan. Razkazovali so mi tudi svoje knjige in tako naletim na take kulturni dokument: »Lesebuch für österr. allg. Volksschulen vom Schulrat Franz Frisch, Direktor der Landeslehrerinnenbildungsanstalt in Marburg und kais. Rat Josef Goeri, k. k. Bezirksschulinspektor in Graz. Bila je začetnica. Pri črki »s« vidim naslikanega nemškega vojaka, ki prebada z bajonetom Francoza. Na moje vprašanje, kaj pomeni ta slika, mi otrok raztolmači tako-le: »Nemec kolje Francoza in bajonet pravi sssssss.« Oba plemenita avtorja sta bila seveda tudi odlikovana! Čast, komur čast! Škoda, da se še »profesor« Peerz ni soppodpisal. Z.

— **Dr. A. Keppa.** V Celju je umrl okr. zdravnik dr. Andrej Keppa. Poznal je vse skrbi in nadloge učiteljskega stanu ter šel učiteljstvu vedno na roko in pokazal pogosto svoje blago srce. Sam sem bil pred leti priča, ko je hotel okraj. glavar vplivati nani v škodo učitelja, a on se ni dal kreniti. Bil je sicer nemškega mišljenja, a dober, delaven in pošten mož. Učiteljstvo mu ohrani najboljši spomin. — r.

— **Žalostni časi.** Dobili smo novega tovariša. Predno sem ga spoznal, predno je bil med nami, so že širili o njem znanici in »prijatelji« neugodne novice, resnične in neresnične. Sedaj je tu, prav prijazen je, prikupljiv in priden v šoli. Dobre lastnosti so pomnožile zabavljanje, celo tovariši in tovarišice ga črnijo meni, seveda zaupno in skrivnostno, da se brani ne more. Vsi vidijo njegove vrline, vsi vidijo njegovo delavnost in sposobnost, a niti eden še ni zinil o tem besedice. Slušal sem obtožbe, sodil sem in obsodil — obrekovalce — r.

— **Pokrajinski odbor za zaščito dece in mladine v Ljubljani** vabi vse trgovce in obrtnike cele Slovenije, da mu takoj naznani, ako in za kateri čas potrebujejo vaje (ali vaje) in pod kakimi pogoji jih sprejemajo.

— **Človekoljubnim srcem v prevdarek.** Otroci izgubi očeta in mater ter postane občinska sirota. Po hrano si hodi od hiše do hiše. Tu se najde do sitega, drugod mu dajo z godrnjanjem le škodljivo tople vode, samo da ga odpravijo. Lačen zgrabi in ukrade, kjer vidi kaj primernege. V začetku krade malenkosti, pozneje več in več. Skriva se pred ljudmi, postaja boječ in neodkrit ter snuje v samotni načrte kako bi si pomagal. Kmalu zasovraži vse ljudi in postane nadloga cele občine. — In nezakonski otroci? — Oče se sramuje sadu svojega greha. Obupana mati služi bogve kje. Otroci dobi varuha, ki mu je ta skrb le nepotrebna nadloga. — In otroci pijancev, ki vidijo dan na dan doma vse najslabše in jih stariši direktno navajajo v zločine? In otroci delavcev? — Po šest in še več jih ostaja doma, prepuščenih

samim sebi med tem ko služita oče in mati vsakdanji kruh. — Ali se je tedaj čuditi, odkod toliko tatvine, požigov, ropov in nemoralnih zločinov od mladoletnih storilcev? — Za take moralno pokvarjene mlade ljudi otvori Pokrajinski odbor za zaščito dece in mladine v Ljubljani posebno vzgojevališča, da jih z vzgojnimi sredstvi s poukom in osobito s primerno zaposlitvijo spravi zopet na pravo pot. Ali je pa treba, da so sploh zašli v prave poti? — Dobri ljudje, — ki nimate otrok, imate pa veselje do njih in sredstva, da bi lahko marsikoga rešili pred zločinom! Prosimo Vas, javite nam svoje naslove, ako in pod kakimi pogoji ste pripravljeni sprejeti v odgojo kakega dečka ali deklico, ki jim usoda ni mila! Imamo otroke največje starosti — otroke, ki bi se radi učili obrti in trgovine, in pohabljeni, ki so že nad 14 let stari. — Pokrajinski odbor za zaščito dece in mladine v Ljubljani.

— **Odbor SHS žena za siročad v Ljubljani** se čuti napram javnosti dolžnega, da jo obvesti o svojem delovanju v prid bedni deci. Svetovna vojna je vsekala nebroj skelečih ran, ki jih bo težko celiti. Ena najhujših posledic pa so sirote, katerih očetje so ali padli v vojni ali so se vrnili domov kot delanezmogni invalidi. Matere umirajo zaradi pomanjkanja, žalosti, skrbi. In otroci? Hirajo, umirajo zaradi stradanja. Misel, kako opomoči tej bedi, odstraniti nevarnost, da nam narod ne peša, ne izumre, je rodila akcijo, ki se je vršila v mesecih junij, julij in avgust leta 1918. pod geslom „Slovensko srce“ v vsej Sloveniji. Odzvala so se usmiljena srca z 22.256 K 18 h. Lepa vsota, a premalo, da bi mogli pomagati vsem. In pričeli smo drugič nabirati pod geslom „Narodni dar“. Ta zbirka je bila jako uspešna, zakaj dobili smo 137.690 K 37 h. A sedaj smo čuli o velikem številu vojnih sirot v Srbiji, saj je Srbija največ trpela v tej kruti vojni. In dolžnost nam je velevala, da tudi tem pomagamo. Tretjič smo nabirali pod geslom „Srbska siročad“. Ta akcija nam je donesla 93.627 K 27 h. Vse tri zbirke skupaj 253.573 K 82 h. Dobili smo tudi mnogo starega in novega oblačila, perila, obuval i. dr. Dame so pridno šivale in kr-pale, prale in likale. Za nabrani denar smo kupili veliko zalogo novega oblačila, perila, obuval i. dr. Vrednost te zaloge je presegala po predvojni cenah 160.000 K. Poleg tega so bili črevlji, ki smo jih kupili, vredni 71.676 K. Solskim in ljudskim kuhinjam v Ljubljani, Mariboru, Kranju, Celju, Novem mestu i. dr. smo dali skupno 73.000 K. Za otroke delavskih slojev v industrijskih krajih (Trbovlje, Hrastnik, Zagorje ob Savi, Sava-Jesenice, Tržič) in za našo ubogo stradalajočo deco v Trstu smo poslali 21.500 K. Stradalajočo deco s Primorskega in Notranskega smo opetovano pošiljali v prehrano na Hrvaško in v Slavonijo, zakar smo izdali okoli 9000 K. Iz oblačilne zaloge smo oddali po 3 velike zaboje raznih oblačil, perila, obuval i. dr. za več kot 3000 otrok v Prekmurje, Velikovec, Borovlje, Pliberk, Dobrovas, Kazare in Črno. Vsem srednjim, meščanskim in ljudskim šolam v Ljubljani, Šiški in na Viču ter v Mariboru, Kranju, Celju, Novem mestu, Kočevju, Krškem itd. itd., vsem zavetiščem, sirotiščem, zavodom za slepe, gluhe, Marijanišću, Lichtenturnu, Rakovniku, Elizabetni konferenci itd. itd. za več kot 15.000 otrok. Obdarovali smo več kot 6000 otrok tukajšnjih ubožnih delavskih slojev. Vsakdo je dobil, kdor je prinesel potrdilo, da je res potreben, od županstva, župnišča ali od kake druge verodostojne osebe. V Srbijo smo poslali 61 zabojev najpotrebnejše obleke, perila, črevljev in dr. v vrednosti okoli 200.000 K. Javnost lahko sama sodi, da je to društvo delovalo sicer tiho, brezhrupno, a tem uspešneje in vedno po geslu „Pomagaj trepečemu bližnjemu in lajšaj kolikor mogoče bedo siromakih.“ Ni pa še bede konec. Koliko in koliko otrok še trpi zaradi pomanjkanja najpotrebnejših živil in neobhodno potrebne obleke, perila, obuval. Zato Vas, iskrene Slovence, pozivljamo vnovič: „Narod, na pomoč, zakaj deca ti še vedno hira in umira!“

Franja Tavčarjeva, predsednica, prof. Fr. Jeran, tajnik, Marija Wessmerjeva, blagajničarka.

— **Iz ruskega ujetništva se je vrnil** 17. grudna po 4 letni odsotnosti tov. Josip Velnar. V Rusiji se je bojeval v srbski legiji ter prejel za junaštva več odlikovanj. Dobrodošel v domovini, kjer ga čaka še mnogo dela v procvit naše mlade Jugoslavije!

— **Ljubljanskemu učiteljstvu.** Snuje se »Udruženje jugoslovanskega učiteljstva«, v katerem bodo včlanjena okrajna učiteljska društva. Za to vabim vse učitelice in učitelje ljubljanske — brez razlike politične pripadnosti — ki še niso člani ljubljanskega učiteljskega društva, da z novim le-

* Opomba uredn.: Zakaj se o takih zadevah ne informira našega zastopnika v viš. šol. svetu?

žejo to če ne z lepimi pa z grdimi sredstvi. Napredni občinarji pa so sestavili resolucijo: „Podpisani očetje in matere šolobveznih otrok zahtevamo cerkvenega vpliva prosto šolo. Verouk se uči samo v zato določenih urah. Učiteljstvo imej popolno svobodo prepričanja. Najodločneje protestiramo proti nabiranju podpisov v klerikalne namene, ki hočejo učiteljstvo zopet zaslužiti. Učiteljstvo uči samo znanstvene predmete, nikakor pa ne verouka. Našemu voditelju izrekamo popolno zaupanje.“

— **c Dvoletna strokovna šola za učiteljice ženskih ročnih del** se je priklopila učiteljski v Kromerizu. Absolventke se nastavijo na ljudskih in potem, ko so napravile po 2 letih prakse skušnjo za meščanske šole, tudi na letih. Tako bo tudi učiteljica ženskih ročnih del dobila višjo izobrazbo, kakor jo ustanavlja stari zakon iz leta 1869.

— **c V Brnu se je vpisalo** na češke šole 8800, na nemške pa — 6467 otrok. Brno — nemško mesto — Avstrija — vse troje je bilo.

— **c Izobraževalna društva se priklopijo ljudskim šolam.** Nova naloga ljudskih šol. Ministrstvo šolstva in narodne prosvete v Pragi je odredilo, da se priklopijo dosedanja izobraževalna društva ljudskim šolam. Poljudna predavanja se morajo vršiti najmanj dvakrat na teden, tečaj naj pa se organizira tako, da pripade vsaj 6—8 ur enemu predmetu. Državno podporo dobe vse ljudske šole, ki izkažejo vsaj 20 ur predavanja in ki se zavežejo, da bodo tudi v bodoče gojile ljudska predavanja.

— **c Srečna zemlja.** Do zadnje vasi porušena, toda pridna Belgija je tako srečna dežela, da so od sklepa miru do danes padle cene vsem predmetom za 50%, medtem ko so drugod narastle za 100%, pri nas celo 500%. Kako so Belgijci to dosegli? Ko je bil sklenjen mir, so se združile vse stranke brez ozira na svetovno prepričanje in si dale nalogo, s skupnimi močmi zgraditi boljšo domovino. Najmočnejša, t. j. katoliška stranka, je prostovoljno odstopila 12 mandatov dvema drugima strankama, s čimer je pridobila na spoštovanju mnogo. Minister železnice je n. pr. sklical vse strokovne referente in jim dejal, da nekaterih stvari sicer ne razume, toda on hoče iniciativno delo, kakor tudi hoče, da bi vozilo čim največ vlakov, 25% napak jim že naprej odpusča. In železnice so v najlepšem redu. Pravtako je s cestami in vodnimi kanali, ki so jih Nemci na begu popolnoma uničili. Danes so v popolnem redu in Belgija gradi nov kanal. Kljub temu pa se včasih zgodi, da ni točen promet, to pa radi tega, ker dela industrija večje korake, kakor pa se more promet razvijati. Sicer so znižali delaven čas od 60 na 50 tedenskih ur, toda produkcija ni padla, temveč stalno raste. Lenoba ni pri Belgijcih nalezljiva, temveč popolnoma neznana bolezen. In pri nas? Polna usta praznih besed, polna dežela praznih rok.

Iz Jugoslavije.

— **Deputacija „Zaveze“** se je oglasila pri g. dr. Savniku, delegatu finančne uprave, dne 3. t. m. v svrhu izplačila predplačila učiteljstvu. Gospod delegat je deputacijo prijazno sprejel in zagotovil, da bo v kratkem času nakazal potrebno vsoto.

— **Poziv vsemu učiteljstvu!** Z dežele prihajajo glasovi, da se v mnogih krajih na razne, nečuvne načine hujška napram šoli in učiteljstvu. Zato pozivljamo, da naj učiteljstvo tozadevni material hujškarij, ki se vrše od katerekoli strani in s katerekoli mesta, z dokazili in pričami (popolnoma verodostojnimi) opremljen, doloži na vodstvo Zaveze, ki hoče zbirati tozadevno snov.

— **„Malenkostni ljudje“.** „Slovenec“ z dne 6. t. m. piše „iz učiteljskih krogov“, da se je celo naš list pokojnega ravnatelja Viktorja Bežka „spomnil le s par vrsticami, dočim posveča malenkostnim ljudem črno obrobljene nekrologe in cele podlistke...“ Kako podlo! Da nismo nasproti Bežku zanemarili svoje dolžnosti, priča današnja številka našega lista. Nekrolog smo namenoma odložili na jubilejsko številko, da po svojih močeh čimbolj počastimo spomin tega zaslužnega moža. Črno obrobljene nekrologe in cele podlistke pa smo in bomo posvečali učiteljem in učiteljicam, ki so in bodo umirali v delu za narodovo kulturo. Te naše tovariše in tovarišice imenuje „Slovenec“ idijot — malenkostne ljudi! Sramota za pisarja in za list, ki mečeta pljupek na grobove naših mrtvecev! Vsako življenje vsakega učitelja in vsake učiteljice je za nas in za naš narod več vredno, nego je vreden ves „Slovenec“ od prve do zadnje črke, in vsak smrtni slučaj v naših vrstah pomeni izgubo v bilanci naše narodne kulture. To vedo

vsi razumni ljudje, ki jim že pieteta brani oskrnjati veličanstvo smrti. Kdor se je pa skotil v brlogu hijen, onečašča celotno tiste, ki se dostojno spominjajo grobov — slovenskega učitelja — trpina! Sram ga bodi!

— **† Dr. Janko Bratina**, bibliotekar na licealni knjižnici v Ljubljani, je umrl dne 4. t. m. v deželni bolnišnici. Pokojnik je bil rojen leta 1882 na Otlici pri Ajdovščini. Gimnazijo je študiral v Gorici, vseučilišče v Gradcu. Mnogo je deloval znanstveno in je bil tudi sotrudnik „Popotnikov“. Učiteljstvo, ki se je med njim gibal uprav tovarišstvo in prijateljstvo, mu bo ohranilo prijazen spomin. Naj v miru počiva!

— **Čudno zadoščenje.** Nameščenje nadučiteljskega mesta v Vojniku je rodilo pred 2. letoma veliko ogorčenje med učiteljstvom in med občinstvom. Vsi listi so pisali o tem. Zapoštljen je bil vester učitelj, ki je tam trpel mnogo šikan in krivic, na korist mlajšemu tovarišu, ker je bil slednji nemškega mišljenja. Novi višji šol. svet je razveljavil nameščenje, razpisal službo v novo in pravici je bilo zadoščenje. A, čujte, našlo se je lepo število kompetentov, če tudi so vedeli, kako je z zadevo. V tem slučaju je moral imeti vsak prosilec posebno srce in poseben značaj, da je to zmogel. Kdor pozna le sebe, sploh ne sodi na večrazrednico. Služba je oddana zopet mlajšemu in krivica zapečatena. Neievno in žalosten sem bil prvič, kakor vedno, kadar so v Gradcu delili krivico, a še bolj razočaran sem danes. Vsi obžalujemo, da je kaj takega mogoče. A največja krivica še pride, dotična poedina oseba, ki je to skrivila, hoče sedaj sebe oprati s tem, da črni preganjanca. Višjega šol. sveta ne zadene očitanje, ker oni razmer ne poznajo. Tov. Exel je trpel mnogo gorja na vojniški šoli, preganjanje, zapostavljanje, ponižanje in sedaj mesto zadoščenja pa — uničenje.*

— **Križarji na Slovenskem.** Pravkar sem se v drugo vrnil na šolo, ko dobim od neke komande obvestilo in ukaz, da prideta dva častnika-učitelja nabirati mladostrelece za armado. Isti ferman je prejel tudi domači župnik. Obadva, on s prižnice, jaz raz kateder, omeniva ta velepomembni prihod. Veselil sem se že, da ne bo nikogar na zbirco, kajti moje besede niso bile nič kaj tople, ko so oznanjale na povelje prihod junakov. In prišla sta dva častnika in prišlo je dečkov in njih staršev za poln razred. S hreščecim glasom je prišel razlagati naš Peter Amijenski veliko nevarnost, ki preti Germanstvu. Govoril je o križarjih, ki niso ničesar opravili proti Turčinu. Še le potem, ko so nastopili otroci — se odreže — zasijalo je solnce krščanstvu. Mene je bilo sram, da bi se najraje pogreznil. In glej! Razne obljube so storile svojo dolžnost in opiralo se je nad 1 ducat dečkov, od katerih je bilo 10 šolarjev. S starši močnejših fantov sem govoril prihodnji dan med širimi očmi. Prišlo so pozivnice. Močnejše fante so starši pridržavali, a slabši so se odpeljali s prvimi smodkami v mlečnih zobeh. Čez nekoliko dni so pa tudi avstrijski rabelji spoznali, da je to blago za nič in tako je dobil moj tovariš-humorist priliko do svojega najnovejšega dovtipa. Stopivši v razred jih pozdravi: „Dober jutro, gospodi seldati! Bilo je vse zaman!“

— **Odkritosrčna beseda.** Neka učiteljica, ki se odlikuje z veliko nesebičnostjo, je izrekla tele odkritosrčne besede: Da hočejo sedaj izrinuti učiteljstvo iz vrst uradništva, smo menda v precejšnji meri vzrok me učiteljice. Plače dobivamo tiste kakor moški učitelji, ki imajo večini skrbeti za svoje rodbine ter komaj zmagujejo v svojem življenjskem boju. In me samice-učiteljice? Koginja X v sosednji vasi hodi v svili med raztrganimi kmeti, klobuk našušmarjen, pa se še hvali z visoko ceno! Druga tovarišica se ponaša v družbi: E kaj, meni ni treba zdaj po šoli nič delati, saj imam toliko denarja, da ne vem kam z njim. — Take stvari gredo potem od vasi do vasi ter nam neizmerno škodujejo. In priznajmo odkrito: Ali je res prav, ako dobiva učiteljica tolikšno plačo kot oženjen učitelj? Saj tistih par kronic, ki jih prejema rodbinski očetje več, skoro nič ne zaleže v današnji draginji. Pa se navadno izgovarjamo: Za enako delo — enako plačilo! Po tem merilu bi pa moral mlad delaven učitelj tudi dobivati toliko plačo kot star tovariš, ki že peša v svojem delu. Da temu ni tako, je pač utemeljeno v socialni pravičnosti, ki naj bi se tudi v bodoče bolj upoštevala.

Bridka Resnica.

— **Laška kultura in naši ptiči.** Ob prelazih, odpirajočih se na Laško, polovilo let Lah leto za letom ogromne množine ptič selilk, prihajajočih iz Nemčije in deloma Avstrije. Koliko se je svoje

dni nemška vlada trudila, da bi pripravila Italijo do sprejetja zakona o varstvu ptičev! Pa ni ji uspelo. Sedaj pa ima Italija tudi solčno Goriško in Istro, kjer počivajo naše pevčice pred poletom preko morja. In tudi tem Lah ne prizanaša! V št. 246 „Slov. Naroda“ čitam: „Lov na ptice je pri nas (Goriško) sedaj oblastveno dovoljen sport. Na tisoče so jih že polovili in v vseh restavracijah dobiš specialiteto: »polento s tičjo omako«. Ne-le, da izgine vsa poezija iz naših logov in livag, tudi poedine stroke našega kmetijstva (sadiarstvo, vrtnarstvo) bodo silno trpele. Dolžnost nas vseh in tudi vlade je, da poskrbimo za varno prezimovanje vseh ptič stalnic. Rešimo vsaj nekaj! Intenziven pouk o koristi ptičev, o ptičjem varstvu in stroge vladne odredbe so nujno potrebne!“

— **„Šolski list“ — nadomestilo učnih knjig za ljudske šole.** Z odlokom višjega šolskega sveta št. 16.515 z dne 4. nov. 1919 odnosno 15.801 z dne 18. okt. 1919 je bil „Šolski list“ aprobiran kot pomožna knjiga dokler ni čitnik. Izšlo so dosedaj vse tri stopnje in se naročajo v „Učit. tiskarni“.

— **Solskim knjižničarjem v opozoritev.** Po balkanski vojni so pričele razne ljudske knjižnice naročevati Sušnik-Sarabonovo knjigo »Vojska na Balkanu«; po naši osvoboditvi jo pa tudi najdeš v marsikateri šolski knjižnici. Njena prikupljiva zunanost premoti marsikoga, da jo da naši mladini, našemu preprostemu narodu v roke, da ta potem iz nje pije strup. Knjiga sama je veliko poveljevanje Bolgarov, a njen konec je pisan skrajno žaljivo in sovražno za brate Srbe. Ves konec tvori historično laž ter je sličen onim gnusnim pamfletom, ki so izhajali dan na dan od leta 1913 dalje. Ako se ti žali, odstraniti knjigo iz knjižnice, iztrgaj vsaj zadnja dva lista!

— **Nemška kultura.** Za mojega bivanja na letovišču v L. zahajal sem rad v bližino tamkajšnje šole, da sem vzbujal spomine na svojo, od katere so me ločili kot skrajno nevarnega človeka. Večkrat sem se pogovarjal s šolarji, s katerimi sem postal več ali manj znan. Razkazovali so mi tudi svoje knjige in tako naletim na take kulturni dokument: »Lesebuch für österr. allg. Volksschulen vom Schulrat Franz Frisch, Direktor der Landeslehrerinnenbildungsanstalt in Marburg und kais. Rat Josef Goeri, k. k. Bezirksschulinspektor in Graz. Bila je začetnica. Pri črki »s« vidim naslikanega nemškega vojaka, ki prebada z bajonetom Francoza. Na moje vprašanje, kaj pomeni ta slika, mi otrok raztolmači tako-le: »Nemec kolje Francoza in bajonet pravi sssssss.« Oba plemenita avtorja sta bila seveda tudi odlikovana! Čast, komur čast! Škoda, da se še »profesor« Peerz ni soppodpisal. Z.

— **Dr. A. Keppa.** V Celju je umrl okr. zdravnik dr. Andrej Keppa. Poznal je vse skrbi in nadloge učiteljskega stanu ter šel učiteljstvu vedno na roko in pokazal pogosto svoje blago srce. Sam sem bil pred leti priča, ko je hotel okraj. glavar vplivati nani v škodo učitelja, a on se ni dal kreniti. Bil je sicer nemškega mišljenja, a dober, delaven in pošten mož. Učiteljstvo mu ohrani najboljši spomin. — r.

— **Žalostni časi.** Dobili smo novega tovariša. Predno sem ga spoznal, predno je bil med nami, so že širili o njem znanici in »prijatelji« neugodne novice, resnične in neresnične. Sedaj je tu, prav prijazen je, prikupljiv in priden v šoli. Dobre lastnosti so pomnožile zabavljanje, celo tovariši in tovarišice ga črnijo meni, seveda zaupno in skrivnostno, da se brani ne more. Vsi vidijo njegove vrline, vsi vidijo njegovo delavnost in sposobnost, a niti eden še ni znil o tem besedice. Slušal sem obtožbe, sodil sem in obsodil — obrekovalce — r.

— **Pokrajinski odbor za zaščito dece in mladine v Ljubljani** vabi vse trgovce in obrtnike cele Slovenije, da mu takoj naznani, ako in za kateri čas potrebujejo vaje (ali vaje) in pod kakimi pogoji jih sprejemajo.

— **Človekoljubnim srcem v prevdarek.** Otroci izgubi očeta in mater ter postane občinska sirota. Po hrano si hodi od hiše do hiše. Tu se najde do sitega, drugod mu dajo z godrnjanjem le škodljivo tople vode, samo da ga odpravijo. Lačen zgrabi in ukrade, kjer vidi kaj primernege. V začetku krade malenkosti, pozneje več in več. Skriva se pred ljudmi, postaja boječ in neodkrit ter snuje v samotni načrte kako bi si pomagal. Kmalu zasovraži vse ljudi in postane nadloga cele občine. — In nezakonski otroci? — Oče se sramuje sadu svojega greha. Obupana mati služi bogve kje. Otroci dobi varuha, ki mu je ta skrb le nepotrebna nadloga. — In otroci pijancev, ki vidijo dan na dan doma vse najslabše in jih stariši direktno navajajo v zločine? In otroci delavcev? — Po šest in še več jih ostaja doma, prepuščenih

samim sebi med tem ko služita oče in mati vsakdanji kruh. — Ali se je tedaj čuditi, odkod toliko tatvine, požigov, ropov in nemoralnih zločinov od mladoletnih storilcev? — Za take moralno pokvarjene mlade ljudi otvori Pokrajinski odbor za zaščito dece in mladine v Ljubljani posebno vzgojevališča, da jih z vzgojnimi sredstvi s poukom in osobito s primerno zaposlitvijo spravi zopet na pravo pot. Ali je pa treba, da so sploh zašli v prave poti? — Dobri ljudje, — ki nimate otrok, imate pa veselje do njih in sredstva, da bi lahko marsikoga rešili pred zločinom! Prosimo Vas, javite nam svoje naslove, ako in pod kakimi pogoji ste pripravljeni sprejeti v odgojo kakega dečka ali deklico, ki jim usoda ni mila! Imamo otroke največje starosti — otroke, ki bi se radi učili obrti in trgovine, in pohabljeni, ki so že nad 14 let stari. — Pokrajinski odbor za zaščito dece in mladine v Ljubljani.

— **Odbor SHS žena za siročad v Ljubljani** se čuti napram javnosti dolžnega, da jo obvesti o svojem delovanju v prid bedni deci. Svetovna vojna je vsekala nebroj skelečih ran, ki jih bo težko celiti. Ena najhujših posledic pa so sirote, katerih očetje so ali padli v vojni ali so se vrnili domov kot delanezmogni invalidi. Matere umirajo zaradi pomanjkanja, žalosti, skrbi. In otroci? Hirajo, umirajo zaradi stradanja. Misel, kako odpomoči tej bedi, odstraniti nevarnost, da nam narod ne peša, ne izumre, je rodila akcijo, ki se je vršila v mesecih junij, julij in avgust leta 1918. pod geslom „Slovensko srce“ v vsej Sloveniji. Odzvala so se usmiljena srca z 22.256 K 18 h. Lepa vsota, a premalo, da bi mogli pomagati vsem. In pričeli smo drugič nabirati pod geslom „Narodni dar“. Ta zbirka je bila jako uspešna, zakaj dobili smo 137.690 K 37 h. A sedaj smo čuli o velikem številu vojnih sirot v Srbiji, saj je Srbija največ trpela v tej kruti vojni. In dolžnost nam je velevala, da tudi tem pomagamo. Tretjič smo nabirali pod geslom „Srbska siročad“. Ta akcija nam je donesla 93.627 K 27 h. Vse tri zbirke skupaj 253.573 K 82 h. Dobili smo tudi mnogo starega in novega oblačila, perila, obuval i. dr. Dame so pridno šivale in kr-pale, prale in likale. Za nabrani denar smo kupili veliko zalogo novega oblačila, perila, obuval i. dr. Vrednost te zaloge je presegala po predvojni cenah 160.000 K. Poleg tega so bili črevlji, ki smo jih kupili, vredni 71.676 K. Solskim in ljudskim kuhinjam v Ljubljani, Mariboru, Kranju, Celju, Novem mestu i. dr. smo dali skupno 73.000 K. Za otroke delavskih slojev v industrijskih krajih (Trbovlje, Hrastnik, Zagorje ob Savi, Sava-Jesenice, Tržič) in za našo ubogo stradalajočo deco v Trstu smo poslali 21.500 K. Stradalajočo deco s Primorskega in Notranjskega smo opetovano pošiljali v prehrano na Hrvaško in v Slavonijo, zakar smo izdali okoli 9000 K. Iz oblačilne zaloge smo oddali po 3 velike zaboje raznih oblačil, perila, obuval i. dr. za več kot 3000 otrok v Prekmurje, Velikovec, Borovlje, Pliberk, Dobrovas, Kazare in Črno. Vsem srednjim, meščanskim in ljudskim šolam v Ljubljani, Šiški in na Viču ter v Mariboru, Kranju, Celju, Novem mestu, Kočevju, Krškem itd. itd., vsem zavetiščem, sirotiščem, zavodom za slepe, gluhe, Marijanišću, Lichtenturnu, Rakovniku, Elizabetni konferenci itd. itd. za več kot 15.000 otrok. Obdarovali smo več kot 6000 otrok tukajšnjih ubožnih delavskih slojev. Vsakdo je dobil, kdor je prinesel potrdilo, da je res potreben, od županstva, župnišča ali od kake druge verodostojne osebe. V Srbijo smo poslali 61 zabojev najpotrebnejše obleke, perila, črevljev in dr. v vrednosti okoli 200.000 K. Javnost lahko sama sodi, da je to društvo delovalo sicer tiho, brezhrupno, a tem uspešneje in vedno po geslu „Pomagaj trepečemu bližnjemu in lajšaj kolikor mogoče bedo siromakih.“ Ni pa še bede konec. Koliko in koliko otrok še trpi zaradi pomanjkanja najpotrebnejših živil in neobhodno potrebne obleke, perila, obuval. Zato Vas, iskrene Slovence, pozivljamo vnovič: „Narod, na pomoč, zakaj deca ti še vedno hira in umira!“

Franja Tavčarjeva, predsednica, prof. Fr. Jeran, tajnik, Marija Wessmerjeva, blagajničarka.

— **Iz ruskega ujetništva se je vrnil** 17. grudna po 4 letni odsotnosti tov. Josip Velnar. V Rusiji se je bojeval v srbski legiji ter prejel za junaštva več odlikovanj. Dobrodošel v domovini, kjer ga čaka še mnogo dela v procvit naše mlade Jugoslavije!

— **Ljubljanskemu učiteljstvu.** Snuje se »Udruženje jugoslovanskega učiteljstva«, v katerem bodo včlanjena okrajna učiteljska društva. Za to vabim vse učitelice in učitelje ljubljanske — brez razlike politične pripadnosti — ki še niso člani ljubljanskega učiteljskega društva, da z novim le-

* Opomba uredn.: Zakaj se o takih zadevah ne informira našega zastopnika v viš. šol. svetu?

tom pristopijo k tej učiteljski organizaciji. Članarina znaša 64 K na leto; zato pa prejemajo vsak član »Učit. Tov. in Popotnika« brezplačno. Članarina naj se plača najmanj za pol leta (32 K) naprej. To velja tudi za vse dosedanje člane, ki je vseh skupaj 135. »Udruženje jugoslovanskega učiteljstva« bo zgolj stanovska organizacija. — Jakob Dimnik, t. č. predsednik.

— Za »učiteljski konvikt« je daroval tov. Anton Gmrus, šol. ravnatelj v Dolu pri Hrastniku, 10 K. Hvala!

— Učiteljstvu na znanje. Od 10. decembra 1919 ugotavlja in nakazuje službene prejemke ljudsko- in meščansko-šolskega učiteljstva ter pristojbine za pouk, veronauka ne več deželno knjigovodstvo, temveč knjigovodstvo deželne vlade v Ljubljani (Bleiweisova cesta, levo pritičje, soba št. 3), kamor se je obračati v svrhu reklamacij. Izplačila se nakazujejo potom poškodbnega urada v Ljubljani; blagajniških čekov knjigovodstvo ne izdaja, toliko v vrednost, da ne bo osebnih potov glede plačila. Zadnji čas so se pač nekateri nakazila zaradi kolekovanja in preselitve urada zakasnela, v bodoče bo poslovanje točno in redno.

— Iz mestnega šolskega sveta v Ljubljani. O zadnji redni seji, ki se je vršila v četrtek, dne 18. decembra 1919, smo prejeli sledeče obvestilo: Predsednik proglasi sklepčnost, pozdravi navzoče in otvori sejo. Zapisnikar oglašuje bistrvene kurencije in praesidialia iz zahtev seje ter pove, kako so bile rešene, kar se vzame na znanje. Zapisnik zadnje redne seje z dne 1. oktobra 1919 odobri se brez ugovora. Prošnja vodstva zasebne ljudske šole v »Marijanišču« za plačevanje učiteljstva na tej šoli iz državnih sredstev se, ker so izpolnjeni predpisani pogoji, priporočilno predloži višjemu šolskemu svetu. Več prošenj za dovolitev daljših dopustov je višjemu šolskemu svetu predložiti s pripločkom, da jim ugodi. Nekaj takih že izvršenih privolil vzame se naknadno na znanje. Sklene se višjemu šolskemu svetu iznova predlagati, naj s šolskim letom 1920/21 kreira mesto stalnega suplenta in pa stalne suplente na javnih mestnih ljudskih šolah v Ljubljani z vsemi pravicami stalnega učiteljstva, od katerih bodi stalni suplent pridelen največji deški ljudski šoli, namreč 1. mestni deški ljudski šoli na Ledini, stalna suplenta pa največji dekliški, to je 1. mestni dekliški ljudski šoli pri Sv. Jakobu. Sklene se višjemu šolskemu svetu priporočiti, da se preosnuje pomožna šola, in sicer na ta način, da se izpopolni navzdol z zbiralnimi, navzgor pa s VI. razr. Razpisati in s s prihodnjim šol. letom bi bilo radi tega popolniti dvoje novih učnih mest. Vpelje naj se na tej šoli tudi rokotorni pouk, za kateri bi bilo namestiti strokovno usposobljeno učno moč. Pritrdi se nasvetu učiteljskega zbora deželne realne gimnazije na Ptuj, da se uvede po šolah nov način štetja, ki odgovarja dekadnemu sestavu, je pravno in gospodarsko je uveljavljen, pri vseh drugih slovanskih narodih v rabi in ki so se zanj v pretežni večini brezpogojno izjavila tudi šolska vodstva. Višji šolski svet je naprositi, naj povzroči, da se po vseh šolah uvede po opravih zapisnikih jednotno upravno šolsko leto. Ubožno akcijo brezplačne obleke in obutve bedni šolski mladini za tekoče šolsko leto je na pristojnem mestu pospešiti. Višji šolski svet je naprositi, naj izposluje, da se pristojbine za izpite, ki so za sedanje razmere popolnoma nedostopne, zvišajo v toliko, da bi bila odslej za vsakega izpraševalnega komisarja glede vsakega izpita normirana pristojbina 10 K. Ko se reši še neka interna zadeva administrativnega značaja, zaključi predsednik sejo po sedmih zvečer.

— Razglas za II. učit. risarski tečaj na obrtni šoli. Na državni obrtni šoli v Ljubljani se ima vršiti v času od 15. aprila do 15. julija 1920 II. delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. V ta tečaj se bodo sprejemali samo oni učitelji, ki so v šolskem letu 1913/14 z ugodnim uspehom dovršili prvi delni tečaj za risanje. Prošnje za sprejem, opremljene z izprijevanjem I. delnega tečaja, z izjavo predstojatelja šolskega vodstva o potrebi obiska drugega tečaja in z izkazom, da je prošilec dobil pri višjem šolskem svetu potreben trimesečni dopust, je vložiti neposredno pri podpisanim ravnateljstvu vsaj do 15. marca 1920. Vsak udeleženec, ki ima redno bivališče izven Ljubljane, dobi od naučne uprave 900 K podpore. Vse potrebne risarske rekvizite dobe udeleženci brezplačno na razpolago. Tečaj se razpisuje pogojno, to je, vršil se bo, ako dospe pravočasno kredit, ki je v ta namen zaprošen pri osrednji vladi. Zategadelj se bo pričetek svoječasno še posebej in pravočasno objavil in sprejeti državni posebej obvestili. Ravnateljstvo državne obrtne šole.

— Iz konjiškega okraja. Razposlal sem na vsa šolska vodstva v našem okraju pozive, da se mi naznani člani učiteljskega društva, ker moram do 1. januarja 1920 poslati Zavezi natančen seznam vseh družstvenih članov. Ker je društvu pristopilo precej novih članov (na novo nameščenih) katerih imena niti ne poznam, sem bil primoran obrniti se na šolska vodstva. Hvala Bogu od »8« šol sem dobil zahtevane podatke. Ostali tovariši pa menda mislijo, da v svojo zabavo razpošiljam pozive. Seznane sem sicer sestavljal ter jih odposlal, a če kdo ni vpisan, ne zadene mene krivda. Prosil sem tudi, da se mi pošlje članarina za Slov. Šol. Matice, a do sedaj sem prejel samo od 14 tovarišev članarino. Reklo in pisalo se pa bode: »Poverjeniki niso storiili svoje dolžnosti.« Kdor hoče še pristopiti k Slov. Šol. Matici, naj do 10. jan. pošlje naročnino, ki zneso 10 K. Vsak učitelj (ica) in vsaka šola bi moral(a) biti ud Slov. Šol. Matice. — Fran Golež, t. č. tajnik.

— V Špitaliču pri Konjicah je umrla dne 21. oktobra 1919 tovarišica g. Pavla Kržičeva roj. Kosec, učiteljica in soproga tov. Kržiča, šolskega voditelja v Špitaliču. Bila je vnetja učiteljica in ljubezniva tovarišica, katere si je v kratkem času svojega bivanja v tukajšnjem okraju pridobila srca vseh. Blag ji bodi spomin!

— Za preureditev srednjih šol. Načelnik oddelka za srednješolski pouk v ministrstvu za prosveto je pozval ravnatelje gimnazij na konferenco radi razgovora o preureditvi srednjih šol.

— Stanje učiteljstva v naši državi. Po podatkih ministrstva za prosveto je bilo dne 1. decembra v naši državi skupno 16.130 učiteljev in učiteljic.

— Šolski ravnatelj v Ljutomeru Janez Ev. Robič je obhajal 23. grudnia 70 letnico svojega rojstva. Čil na duhu in telesu! Zasluznemu tovarišu-jubilantu najiskrenejšje častitke. Na mnoga leta!

— Kredit za ljubljansko vseučilišče. Ministrski svet je odobril kredit 4 milijonov kron za ljubljansko vseučilišče, da bo moglo to vseučilišče čimprej pričeti z delom.

Učiteljski vestnik.

Gibanje naših učiteljskih. Hoče se, da bi se primerno sedanjemu velikemu trenotku v zgodovini pričeli gibati učiteljski vseh učiteljskih v Jugoslaviji. Učiteljske stanovske organizacije, oziroma »Unija« s pomočjo svojih podružnic bi morale skrbeti za to. A vse močnejše je gibanje, ki izhaja iz dijaštva samega. Ljubljanski učiteljski so skupno s svojimi tovarišicami takoj ob prevratu osnovali svoj list in svojo organizacijo. List se imenuje »Jugoslovanski učiteljski« in v prvi številki čitamo sledeč uvodnik:

Ob prvi številki.

Svoboda nam je podarila novo življenje! Kakor otroci smo se razveselili ob njenem prihodu — in ob pogledu na darove, ki nam jih nudi.

Šla je svoboda od dežele do dežele, od mesta, do mesta, od vasi do vasi. Povsod je delila darove, dragocene, kraljevske.

In ko je korakala mimo učeče se mladine, je tudi njo obdarila — obdarila z darom, ki ga je pogrešala sto- in stoletja. Svobodni razvoj se imenuje ono, po katerem smo hrepneli v šoli — in ki ga nam je prinesla v dar svoboda.

Oživilo se je dijaštvo! In kdo bi ji branil! Mladina z vedrim srcem, z vzvišenimi smotri se je prebudila iz prisiljenega spanja.

Učiteljske in učiteljske so se strnili v skupno delo. To kar smo med vojno s strahom pred denuncijami gojili, je vzraslo sedaj v mogočno skupnost, ki je nam ne more nihče prepovedati. Zasedujoč naš vzvišeni cilj smo sklenili, da se vzgojujemo tudi izven šole sami s svojimi močmi in zmožnostmi.

In vedno večja želja po znanosti, želja za vse kar je lepo nas je privedla do tega, da smo začeli izdajati svoj list. (Jugoslovanski učiteljski — jan. 1919.)

S ponosom zremo na svoje delo, z zavestjo, da smo zmožni tudi sami kaj napraviti v prid sebi in drugim.

Izšla je prva številka našega lista. Sprejmite jo tovariši, tovarišice z veseljem! Ni veliko, da bi se mogli ponašati z drugimi; malo je — a vsaj to je izšlo iz naše srede — izpod peres naših tovarišev in tovarišic.

V imenu cele organizacije Vas prosimo, dragi tovariši in tovarišice, da pridno sodelujete v listu in mu pridobivate novih naročnikov!

Tovariški pozdrav!

Uredništvo.

Organizacija naših učiteljskih in učiteljskih. Takoj ob prevratu so ustanovili ljubljanski učiteljski in učite-

ljske svoje organizacijo. V prvi številki »Jugoslovanskega učiteljskega« so objavljena pravila, ki se glase:

Naša organizacija.

Na letošnjem obnem zboru (1919) vseh učiteljskih in učiteljskih našega zavoda smo ustanovili našo organizacijo.

Mnoge ovire in zapreke so se nam stavile v bran. Toda krepka volja in resnost do dela so nas privedle do zaželjenega cilja.

Svojo organizacijo imamo. Naše večne želje po tem so se nam uresničile. Nič več se nam ni treba bati denuncijantov, ki so nas med vojno pri vsakem sestanku zalezovali; organizacijo in njena pravila nam je potrdilo ravnateljstvo in celo odobrilo.

Njena pravila se glase:

1. Organizacija ima nalogo s predavanji širiti, oziroma večati med svojimi člani znanosti, katerih se v šoli malo ali prav nič ne uči.

2. S predavanji se pred vsem razpravlja o pedagogiki (in drugih znanosti) in povečuje narodna ideja.

3. Namen organizacije je tudi ta, združiti učiteljske brez ozira na njihovo strankarsko mišljenje v eno celoto, kjer se bodo gojila znanost gotovo z večjo vnmemo, kot pri posameznikih.

4. Organizacija je nad strankami (to se pravi, v svoji sredi ne pozna strank).

5. Organizacija izdaja svoj časopis, ki ima namen priobčevati duševne proizvode posameznih članov, razne dijaške informacije itd. Pred objavo se morajo odobriti od strokovnega učitelja. Ima svoj orkester, pevski zbor in goji šport (telovadbo) itd.

6. Organizacija ima tudi namen paziti, da se v šoli ne kršijo disciplinarni predpisi.

7. Organizacija stopi v korespondenčno zvezo z vsemi jugoslovanskimi učiteljski.

Društveniki.

1. Član te organizacije more biti vsak učiteljski.

2. K organizaciji se pristopa pri zapiski (odborniku) dotičnega letnika.

3. Kdor izstopi iz organizacije, izgubi s tem vse pravice organizacije. Izstopi pa: a) kdor to ustmeno ali pismeno naznani, b) kdor ne sluša organizacijskim pravilom, katerega se potem potom odbora izključi.

Vplačevanje.

1. Vsak društvenik, kadar pristopi, plača negotov znesek: toliko, kolikor si pač more odtrgati. (2 K).

2. Pri skupnih sestankih se pobira prostovoljne zneske.

Organizacijski denar.

Z denarjem, kojega plačajo člani, se vzdržuje časopis, naroča knjige »Sl. Matice«, »Sl. Šolske Matice«, »Hrvatske Matice«, kupuje razna znanstvena dela, ki ostanejo v organ. knjižnici in katere bode lahko vsak član čital. Z istim se kupuje potrebščine, ki jih rabita tajnik in blagajnik.

Občni zbor.

1. Občni zbor se sklicuje začetkom vsakega šolskega leta.

2. Občni zbor voli:

a) predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in 5 odbornikov;

b) odobruje proračun;

c) razpušča organizacijo.

3. V posebnih služajih se sme sklicati občni zbor tudi izven termina.

4. Voli se ga z listki. Volitev je javna, ako dobi kandidat čez polovico glasov. Pri enakem številu glasov razsoja predsednik.

Odbor.

1. Predsednik ima pravico sklicati odborovo sejo.

2. Odbor je sklepčen (to se pravi: odborova seja se more vršiti, ako so navzoči 4 odborniki s predsednikom).

3. Razsoja odbor z večino glasov.

4. Tajnik vodi seznam članov in urejuje tajniške knjige.

5. Vsa pisma, ki izhajajo iz organizacije podpisujejo predsednik, podpredsednik in tajnik.

6. Ob predsednikovi odsotnosti prevzame vsa opravila podpredsednik.

7. Blagajnik sprejema organizacijske dohodke in vodi blagajniško knjigo.

8. Vsak odbornik pazi, da se v njegovem razredu ne krši disciplinarni red. Vse sumljive pojave v svojem letniku poroča skupnemu odboru.

9. Odbor ima pravico pregledati blagajniško knjigo.

10. Knjižničar urejuje in vodi seznam knjig in oddaja časopisov.

11. Profesorji se smejo udeleževati sej, ter imajo posvetovalni, a ne volilni glas.

12. Imetje in spise hrani čez počitnice ravnateljstvo, ki jih drugo leto izroči novemu odboru.

Nujno potrebno bi bilo, da se enake organizacije ustanove v vseh krajih naših učiteljskih in se napravi potem tudi zvezo vseh teh organizacij.

Donesek k zgodovini goriškega moškega učiteljskega.

Ta zavod je bil prvotno zasnovan v Gorici. Kar se dozdaj avstrijski vladi, da se premalo varčuje na račun ponižnih Slovencev in Hrvatov.

V Kopru imamo prazen samostan s prazno cerkvijo. Hajd v Koper s slovenskim učiteljskim, s katerim naj se spoji pod istim vodstvom še hrvaško in italijansko. To bo poceni! Tako se je mislilo in tudi zgodilo. Samostan so priredili za učiteljske in vadnice, cerkev za telovadnico. Slovenski oddelek se je zadovoljil z enorazredno vadnico, Hrvatje pa so bili kar brez nje. Rešene so bile avstrijske blagajne, pa mirna Bosna!

V neznatnem isterskem mestecu je zivotarilo učiteljske nekaj desetletij. Kako, o tem se je že dosti pisalo, zato ne ponavljam itak znanih stvari.

Mesto samo in okolica je imela od slovanskih oddelkov učiteljske vsaj to dobroto, da so ustanovili slovenski docentje v mestu »Čitalnico« in »Hranilnico in posojilnico«. Iz obeh se je širila narodna zavest daleč naokrog; denarni zavod, ki je postal kmalu zelo močan, je reševal tudi naše ljudi iz krempeljev koprskih pi-javk, takozvanih »signorov«, ki so imeli poprej zlate čase, zakaj za posojila so zahtevali in dobivali najmanj po 10 % obresti.

Dijaki niso imeli od Kopra ničesar, zato ni ostala Bosna dolgo časa mirna. Vsi v to poklicani činitelji, med njimi seveda učiteljstvo in naš »Tovariš«, so opetovano in opetovano zahtevali, naj se premestita slovensko in hrvaško učiteljske v prikladnejši kraj. Po dolgih letih hudih borb se je preselilo l. 1889, prvo v Gorico, drugo v Kastav.

Nekaj mesecev pred premestitvijo je bila v Gorici na okrajnem glavarstvu seja deželnega šolskega sveta za Goriško in Gradišansko pod predstvom predzadnjega tržaškega ces. namestnika, kneza Hohenlohe-Schillingfürsta, ki se našim željam in zahtevam ni mogel več ustavljati. Pri seji se je govorilo tudi o prenosu slov. moškega učiteljske v Gorico; kaj in kako, mi ni znano. Po seji prideta namestnik in takratni voditelj okrajnega glavarstva in pozneje zadnji avstrijski deželni predsednik na Kranjskem, grof Attems-Heiligenkreuz, v mojo pisarno. Namestnik me vpraša:

»Kakšno je Vaše mnenje o premestitvi slovenskega učiteljske iz Kopra v Gorico?«

»Svetlost,« odgovorim, »premestitev je neobhodno potrebna. Koper vendar ni slovenskemu zavodu primeren kraj.«

»No, to že, to je jasno, o tem ni več dvoma,« mi preseka namestnik besedo. »Hočem doznati Vaše mnenje, da-li se je bati ob premestitvi v Gorico pouličnih izgredov; to me zanima.«

»Moje mnenje je, da so izgredi popolnoma izključeni. Pametni Goričani laške narodnosti bodo novega zavoda je veselili, drugi, itak znani nasprotniki te odredbe pa bodo kvečjemu protestirali. Za primer pa, da bi šli na ulico, bo zadostalo redarstvo in morda pol stotnje vajakov ...«

»Hvala! Zdravi!«

In gospoda sta odšla. Komaj pa se je bil sedaj že mrtvi namestnik odpeljal, že stopi v moje sobico še živčič grof Attems, rekoč:

»Mislim, da ste poučili Nj. Svetlost popolnoma napačno. Jaz sem povsem drugačnega mnenja. Premestitev slovenskega učiteljske se ne izvrši brez demonstracij in nemirov.«

Kmalu pa se je pokazalo, kdo je imel prav, kdo ne. Slovensko učiteljske se je nastanilo v Gorici brez vsakega hrupa, brez bučnih protestov in nemirov. Povsem točno navedena reminiscenca nam jasno kaže, kje je imela naša pravična zahteva do zadnjega hipa najhujše in najvplivnejše protivnike.

Slovensko moško učiteljske je s premestitvijo v Gorico dosti pridobilo. Sedaj pa ga odrijava v Tolmin! — Kakšen konec je usojen tej čudni odredbi? — Upajmo, da zopetni prenos zavoda v Gorico ni izključen!

F. F.

Iz trpljenja nedolžnih in preganjanih se rodi svoboda!